

Культура України ХХ ст.

*Свою Україну любіть.
Любіть її... во врем'я люте,
В остатню, тяжкую минуту
За неї Господа моліть.*

Т.Г. Шевченко

Український одяг ХХ ст.

- Значне місце серед багатьох видів народної творчості посідає мистецтво вбрання. Убрання безпосередньо зв'язано з визначними подіями в житті людини: з народними святами, весільними обрядами, з усім укладом побуту. В ньому чи не найяскравіше і найвиразніше виявляється основна властивість народного декоративного мистецтва: вміння народних майстрів за допомогою простих логічних засобів органічно поєднувати утилітарність і красу.
- Народне вбрання є синтетичним видом мистецтва. Воно включає до єдиного художньо-утилітарного ансамблю мистецтво крою, ткацтво, вишивку, аплікацію, плетіння, обробку шкіри, металу, перукарство тощо.

Чоловіче вбрання .

- Традиційний чоловічий одяг українців дуже схожий з російським і білоруським-конопляна або льняна сорочка і вовняні штани.
- Головною відмінністю української сорочки є наявність пазушки-невеликого розрізу спереду з вишитими візерунками. Вишивали на пазушці чорними і червоними нитками.
- Ще однією відмінною особливістю української чоловічої сорочки від російської та білоруської є те, що чоловіки заправляли її в штани, а не носили поверх них.
- Штани, або шаровари, закріплювалися на тілі за допомогою поясу або шнурка. Українські чоловічі штани були дуже широкими, особливо у козаків. Між штанинами вшивали матню з прямокутних клаптів. Шили такі шаровари переважно з сукна - вовняної тканини, покритої воском.
- На Закарпатті прикрашали вишивкою нижній край штанин зсередини, а потім відвертали його наверх. Для вишивки використовували переважно жовті й зелені нитки, які найбільшяскраво виглядали на червоному тлі.

Жіноче вбрання.

- Український жіночий костюм має безліч варіантів залежно від регіональних особливостей. Вони проявилися в крої, вишивці, декорі, колірних особливостях і прикрасах.
- Класичним жіночим традиційним костюмом вважається одяг Середньої Наддніпряни
- Водночас, архаїчні елементи найбільш збережені в костюмах Полісся.
- Що стосується жіночого одягу на Поділлі, то в ньому чітко простежується вплив молдавських традицій
- Північно-західні регіони почерпнули багато елементів від національного польського костюму.
- Основою костюма є **жіноча вишиванка**, яка була трохи довша, ніж чоловіча і складалася з двох частин. Нижня частина шилася з більш щільної і грубої тканини. Поверх сорочки одягали запаску або плахту. Плахта являла собою полотно до 4 метрів у довжину, яке прями з фарбованої вовни.
- Велике значення в українському жіночому костюмі відводилося прикрасам. Так, поверх вишиванки одягали намисто або буси. Кількість і розмір намистин безпосередньо говорили про фінансове становище родини.
- У святкові дні дівчата одягали на голову вінок, а на шию якомога більшої різнокольорових прикрас.

Жіночі черевики.

- Матеріали зумовлювали й техніку виготовлення взуття, яке було плетеним, стягнутим і зшитим. Улітку жінки, особливо бідні, ходили переважно босоніж.
- . До плетеного взуття належать личаки та постолы з лика. На виготовлення личаків йшло лико лози, липи, в'яза . На нозі личаки трималися за допомогою мотузки з лика або конопель, яка протягувалася крізь петлі.
- Чимдалі на південь України на зміну плетеному взуттю приходять стягнуте шкіряне, що являло собою дуже давню і зручну загальнослов'янську форму.

Чоловічі черевики.

- Зі взуття чоловіки носили *личаки, постоли, ходаки, черевики* або *чоботи*. Личаки робили з лика, носили на півночі. Постоли робили зі шкіри з шнурками, носили переважно на Волині і Чернігівщині. Чоботи червоні, жовті, рідше зелені з сап'янової шкіри — називали *сап'янці*.

- Постоли виготовляли з одного шматка товстої, але м'якої коров'ячої або свинячої сиром'ятної шкіри.

Вишивка українського костюму.

Вишивка українського костюму багата і різноманітна. Нею прикрашали жіночі і чоловічі сорочки, верхній одяг, головні убори. Орнаментальні мотиви були геометричними (ромби, розетки, зірки), рослинними. В Українському художньому ткацтві одержала широкий розвиток рослинна орнаментика, улюбленим мотивом при цьому стала гілляста квітка чи дерево. Цей мотив характерний як для рушників, так і для килимарства, поширеного на Україні повсюдно, але особливо в центральній і східній її областях. Вишукані вишивки прикрашають жіночі та чоловічі сорочки і безрукаві сукняні камі-золі, рідше інші частини одягу (запаски, спідниці, хустини).

Жіноча сорочка. Тернопільщина

Головні жіночі убори

- Жіночі головні убори повинні повністю вкривати голову, не залишаючи відкритими волосся.

- Головний убір кибалка, хомевка, хомля у своїй простій формі має вигляд обруча або дуги, оберненою назад. На нього українки накручували своє волосся. Кибалка служила як каркас для верхнього головного убору.

- Українських жінок була - м'яка легка шапочка (очіпок, чепчик), яка зав'язувалася шнурком, продернутим крізь підшивку.

- Світовою популярністю користувалися українські вінки зі штучних і живих квітів зі стрічками як дівочий головний убір

Чоловічі головні убори .

- Чоловічі головні убори українців дуже різноманітні по формі, матеріалу і назвах. За формою - це конуси, циліндри і напівкруглі шапки. Виготовлялися головні убори з хутра (овчини), вовни, сукна.

- У числі останніх - висока смушкова шапка (кучма), зимова шапка з видовженими навушниками (ушанці, малахай), капелюх з повсті і соломи (бриль). Наприкінці ХІХ ст. українці стали носити на голові широко поширені серед інших етнічних груп картуз і кепки.

Пояс.

- Найдавніша частина одягу, важкий вовняний пояс, носили жінки і чоловіки. Пояс — носили переважно на півночі, міг бути навіть зі звичайного полотна, ним підперізували запаски, плахти, спідниці. Пас — носили в горах, були широкі (30см), зі шкіри.

Музей Івана Гончара
IVAN HONCHAR MUSEUM

Кожух.

Кожух хутряний одяг подібний на кептар, але з рукавами і довший. Кожухи були довгі та короткі, з рукавами або без рукавів. Кожух покритий сукном називали також *байбарак*, *бекеша*, *жупан*.

Кожух. Закарпаття

Кожух. Львівщина

Висновок

- Наприкінці ХХ ст. українці перейшли на міський костюм, і багато рис національного традиційного одягу було втрачені.

Честнова Ліліана
10-Б

*Боже, храни
Україну!*

